

Cumhuriyet

02 Mayıs 2009 Cumartesi

'Ekmek Karnesi'ne ve 'Monşerler'e Dair

Barışı korumak, insan sevgisi istiyor, özenli davranmayı gerektiriyor. "Tezkere krizi" adıyla anılan, gerçekte AKP hükümetine karşı, sağduyulu AKP milletvekillerinin de katılımı ile 1 Mart 2003'te Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde alınan tarihi karar, ülkemizin Irak'taki kanlı savaşa bulaşmasını önlemiştir.

Yerel yönetim seçimleri sırasında "**Osmanlılık**" sözcüğü, yeni bir söylem gibi, çok sık gündeme getirildi. İktidar yanlısı basında, Osmanlı Devleti ile Türkiye Cumhuriyeti'ni, birbirleriyle yarışan karşıt güçler gibi gösterenler oldu. Osmanlı Devleti'ni ve hilafeti güncel seçenekler biçiminde sergileyenler, kimi politikacıların dışavurmaya cesaret edemedikleri beklentilerini bu yolla dillendirmiş oldular. Aklı başında hiç kimse, Osmanlı Devleti'nin tarihsel varlığını, altı yüz yıllık birikiminin bugünkü yaşam koşullarımız üzerindeki etkilerini yok sayamaz. Böyle bir aymazlığın toplumdan destek görmesine de olanak bulunmuyor. Olumlu ya da olumsuz yönleriyle hepimiz, Osmanlı'dan geliyoruz. Yine herkes bilmektedir ki; aydınlanma sürecini yaşamayan, sanayi devrimini gerçekleştiremeyen, kamu yönetiminin zorunlu kıldığı çağdaş yeniliklere ayak uyduramayan bir devletin, 20. yüzyılda ayakta kalıp varlığını sürdürmesi olanaksızdı. Ulusal bağımsızlık girişimleri çokuluslu halklardan oluşan tüm imparatorluklar gibi, Osmanlı İmparatorluğu'nun da dağılıp parçalanmasına yol açmıştı. Yakın tarihimizdeki hantal yapısıyla, her düzeydeki yöneticilerinin öngörüsüzlüğüyle Avrupa'nın "**Hasta Adam**"ı olarak nitelenen Osmanlı Devleti'nin çöküşü önlenemez bir sürece girmişti.

Laiklik karşıtları

Saltanat çığırkanlığı yapanların sorunları, Osmanlı'yı ve hilafeti geri getirmek değildir. Onlar da padişahlık yönetimine geri dönülemediğini çok iyi biliyorlar. Temel amaçları, tarihsel gerçekleri araştırmak yerine, Cumhuriyet yönetimini yıpratmak gerekçeler üretmektir. Böylece Osmanlı Devleti üzerinden laik Türkiye Cumhuriyeti ile hesaplaşmaya çalışıyorlar. Emperyalizmin ele geçirdiği ülkeleri köleleştirmek için çok kullandığı yöntem, önce "**tarihi unutturmak**," ardından "**tarihi değiştirmek**"tir. Laiklik karşıtları da bu yönetime sarılarak Cumhuriyet'in sancılı yıllarını abartılı suçlamalarla, gerçek dışı yorumlarla karalıyorlar. Biz de biliyoruz, tek partili dönemde çok önemli yanlışlar yapıldığını. Bunların birçoğu zaman içinde çözülebildi. Bir bölümünün olumsuz etkileri günümüzde de sürüyor. Çocukluğum İkinci Dünya Savaşı yıllarında geçti. Küçük bir kitapçıyı andıran "**Nüfus Hüviyet Cüzdanı**"m, yakın zamana kadar en önemli kişisel belgelerim arasındaydı. Onu yitirdim, ancak yazılanları anımsıyorum. Askerlik yoklamalarımı ne zaman yaptırdığım, askere gönderildiğim ve yükümlülüğümü bitirdiğim günler orada yazılıydı. Kaşeli, mühürlü, damgalı daha başka yazılar da vardı. Yetkililerin tarih koyup imza attıkları belgede, "**Ekmek kartı verildi**", "**Bez verildi**", "**Gaz verildi**" yazıyordu. Bunların bir bölümü her ay yenilediğinden, cüzdanda damgalanacak yer kalmamıştı. Hele "**Çivi verildi**" damgası, bana göre, dönemin özelliklerini sergileyen önemli bir örnekti. Küçük bir onarım için gereken iki kilo çivi bile, aile kişilerine paylaştırılarak alınabilmişti.

Türkiye'nin barışçı tutumu

Karne uygulamasının amacı, İkinci Dünya Savaşı sırasında savurganlığı önlemek, tüketimde eşitliği ve hakçasına paylaşımı sağlamaktı. Abartılı harcamaları kısıp dengeli bir paylaşımın gerçekleştirilmeye çalışıldığı dönemde Türkiye'de gerçek anlamda kıtlık bile yaşanmazken, başta Avrupa olmak üzere bütün dünya açlıkla boğuşuyordu. Elbette o yıllarda da ülkemizde karaborsacılar, savaş vurguncuları, hatta ellerine geçen fırsatları çıkarları için değerlendiren becerikli politikacılar da vardı. Ancak bir kamu politikası olarak, devlet, ekonomik yaşamı denetim altına alarak yurttaşlarını koruyacak önlemleri uygulamaya koymuştu. Bu olgular gözetilmeden karneli yaşam eleştirilemez. Bana göre nüfus cüzdanlarımızdaki damgalar, İkinci Dünya Savaşı yıllarında, insan yaşamına duyulan saygının belgeleridir.

Biraz da çok kaba çizgilerle savaş yıllarını anımsayalım. 1911-1912 yıllarında Trablusgarp ve çevresinde, Adriyatik Denizi, Ege Adaları, Çanakkale Boğazı ve Kızıldeniz gibi çeşitli bölgelerde geçen Trablusgarp Savaşı'nda çok büyük yitkiler veren, 1912-1913 yıllarında Balkanlar'da bozguna uğratan

savaş yorgunu Osmanlı Devleti'nin, kendi kararı hatta bilgisi bile olmadan Birinci Dünya Savaşı'na nasıl çekildiğini herkes bilmektedir. İkinci Dünya Savaşı'nda da aynı oyunlar sergilenmek istenmiştir. Savaşın her iki ucu da, stratejik konumunu gözeterek Türkiye'yi yanlarına çekmek için baskı yapmışlardır. 1940 yılı Mayıs ayında İtalya'yı yanına alan Almanya'nın Fransa'ya saldırması üzerine İngiltere ve Fransa, Türkiye'nin de kendileriyle birlikte savaşa katılmasını istemiş, ancak bu girişimlerinde başarı sağlayamamışlardır. 28 Ekim 1940'ta İtalya'nın Yunanistan'a saldırmasının ardından bir kez daha savaşın içine çekilmek istenen Türkiye, barışçı tutumunu sürdürmüştür.

1941 yılı Nisan ayında bu kez Almanya'nın savaş çağrıları yoğunlaşmıştır. Üstelik Almanya, Batı Trakya ile Ege adalarından alınacak toprakları devretme karşılığında İngilizlere karşı Irak'a göndereceği asker ve savaş araçlarının Türkiye üzerinden geçirilmesine izin istemiştir. Bu öneriyi kabul etmek, bir yerde Almanya'nın yanında savaşa katılmak olacaktı. Türkiye bu talebi de geri çevirmiştir. Çevresinde olup bitenlere yabancı kalmayan ancak öncelikle ulusal çıkarlarını gözeterek Türkiye, Sovyetler Birliği ile olan iyi ilişkilerini de bozmamaya özen göstermiş, Çanakkale ve İstanbul boğazlarının güvenliğini korumuştur. Alman orduları Balkanlar'a girince, İngiltere ve Amerika'nın baskılarına karşın savaşa katılmamakta direnen Türkiye, yakın tehlikeyi savuşturmak amacıyla Almanya ile 18 Haziran 1941'de saldırmazlık anlaşması imzalamıştır. 1942 ve 1943 yıllarında da, Müttefikler'in Türkiye'yi savaşa katma çabaları sürmüştür. Savaşın ucu kesin olarak görüldükten sonra dünyanın yeniden biçimlenme sürecinde yer almak amacıyla Türkiye, 23 Şubat 1945'te Almanya ve Japonya'ya karşı savaş kararı almış ancak hiçbir çatışmaya girmemiştir.

Eğer tezkere geçseydi...

Böylece dönemin iktidarının ve onun yönlendirmeleri doğrultusunda çalışan seçkin "**monşerler**"in katkılarıyla Türkiye, yeryüzünün kana bulandığı bir dönemde halkını korumuş, ülkeyi barış içinde yaşatmıştır.

Barışı korumak, insan sevgisi istiyor, özenli davranmayı gerektiriyor. "**Tezkere krizi**" adıyla anılan, gerçekte AKP hükümetine karşı, sağduyulu AKP milletvekillerinin de katılımı ile 1 Mart 2003'te Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde alınan tarihi karar, ülkemizin Irak'taki kanlı savaşa bulaşmasını önlemiştir. Eğer o tezkere geçseydi, emperyalizmin dümen suyuna takılan Türkiye'nin neleri yitirebileceğini tasarlamak bile çok güç olurdu. Dileyelim ki, havada kalan sözlerle, içe dönük abartılı gösterilerle, ülkemiz yeni savaşların eşliğine getirilmesin.

(1) Ayrıntılı bilgi için, "*Mehmet Nail Bey'in Derlediği Kartpostallarla Balkan Savaşı*", Güney Dinç, YKY 2008

Güney DİNÇ Hukukçu